

Sonkajärven kunnan koulukuljetusperiaatteet / omakustanteiset kuljetukset

Sivistyslautakunta 05.09.2023 § 57
283/02.08.00.01/2023

Valmistelija: sivistystoimen esimies

Koulumatkaetus

Kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville esiopetusta ja oppivelvollisuusikäisille perusopetusta (perusopetuslaki 628/1998, 4 §). Esi-, perus- ja lisäopetuksen oppilaan oikeudesta koulumatkaetuuteen säädetään perusopetuslaissa (perusopetuslaki 628/1998, 32 §). Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on pidempi kuin viisi kilometriä, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitetusta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on pidempi kuin viisi kilometriä, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai varhaiskasvatukseen.

Kunta voi päättää perusopetuslakia laajempien etuuksien antamisesta. Kunta voi esimerkiksi päättää oppilaan oikeudesta maksuttomaan kuljetukseen niissä tapauksissa, joissa koulumatkan pituus on alle viisi kilometriä. Kunnissa on voitu päättää oikeuden porrastamisesta ikäluokittain esimerkiksi niin, että esiopetusoppilailla ja 1.–2. vuosiluokan oppilailla on oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, jos matka on yli kolme kilometriä.

Sonkajärven kunnassa asia on linjattu seuraavasti:

Koulumatkan pituus

Kuljetus järjestetään, jos koulumatka 0.-6. luokan oppilaalla on yli 3 km, 7.-9. luokan oppilaalla koulumatka on yli 5 km tai lukion oppilaalla koulumatka on yli 5 km (lain mukaan toisen asteen opiskelijoille ei tarvitse kuljetuksia järjestää). Koulumatka mitataan kotitontin portilta koulutontin portille lyhintä käyttökelpoista reittiä. Taajama-alueella asuville oppilaille koulukuljetusta ei järjestetä. Kunnan velvollisuus ei ole järjestää koulukuljetusta koko matkalle, vaan kuljetus voidaan järjestää vain osalle matkasta riippuen kuljetusauton reitistä, kävelymatkasta ja kuljetukseen käytetystä ajasta.

Oppilaan itse kuljettava matka

Koulukuljetuksessa mukana olevan oppilaan itse kuljettava matka linja-autopysäkille tai taksireitin varteen on korkeintaan 3 km. Oppilaan mahdollisuuksia omatoimiseen kulkemiseen osalla koulumatkaa arvioidaan ottaen huomioon perusopetuslain 32 §:ssä mainitut kriteerit kuten oppilaan ikä, muut olosuhteet ja tien vaarallisuus. Erityisesti kiinnitetään huomiota esi- ja alakouluikäisten mahdollisuuksiin selviytyä osasta koulumatkaa omatoimisesti.

Sivistyslautakunta on kokouksessaan 28.08.2018 § 37 lisännyt koulukuljetusperiaatteisiin seuraavat tarkennukset:

Yhteishuoltajuus

Mikäli koulukuljetusetuuden kriteerit täyttyvät, tulee kunnan järjestää maksuton koulukuljetus ainoastaan sen kunnassa olevan huoltajan luota, jossa oppilas on väestörekisterin perusteella kirjoilla (KHO:2006:10, 14.3.2006).

Sonkajärven kunnassa on joissakin tapauksissa tarjottu mahdollisuus koulukuljetukseen, mikäli kuljetuksessa on ollut tilaa. Yhteishuoltajuudessa olevien lasten määrä on kuitenkin viime vuosina kasvanut, mikä saattaa aiheuttaa kuntalaisten kesken epätasavertaisen tilanteen, kun kaikille ei vastaavaa mahdollisuutta pystytä takaamaan. Tämän perusteella koulukuljetusperiaatteisiin lisätään seuraava tarkennus:

Omakustanteinen kulkeminen kunnan koulukuljetuksissa

Kunnan hankkima koulukuljetus on tarkoitettu ainoastaan niille oppilaille, jotka täyttävät koulukuljetuksen kriteerit. Koulukuljetuskalusto on mitoitettu tarpeen mukaan, eikä kuljetuksen turvallisuutta saa vaarantaa ylikuormauksella. Mikäli paikkoja kuitenkin on, voivat oppilaat käyttää koulukuljetusta omakustanteisesti liikennöitsijän kanssa sovittua korvausta vastaan. Oppilaat, jotka eivät kuulu koulukuljetuksen piiriin voivat käyttää kuljetusta seuraavin ehdoin:

- kyseessä on koulumatka
- jos reitillä kulkevaan autoon mahtuu ylimääräisiä oppilaita
- eivät aiheuta lisäkustannuksia eivätkä reittimuutoksia
- eivät vie istumapaikkoja koulukuljetuksen piiriin kuuluvilta oppilailta
- koulumatkan pituus ratkaisee, mikäli kaikki eivät mahdu autoihin

Omakustanteisesta kulkemisesta kunnan koulukuljetuksissa peritään hinta jonka liikennöitsijät ja kunta sopivat keskenään ja samoin sovitaan, miten usein maksu peritään. Koulutoimi kannustaa lyhyillä koulumatkoilla oppilaita omatoimiseen liikkumiseen.

Omakustanteinen kuljetus on toteutunut Sonkajärven kunnan ostamilla koulukuljetusreiteillä ongelmitta, joskin tietyillä reiteillä on riskinä kaluston riittävyys myös omakustanteisten kuljetusten tarpeisiin. Koulukuljetuksissa hyödynnetään myös ELYn ostamaa kuntien välistä (Iisalmi-Sonkajärvi-Iisalmi) joukkoliikennettä, jonka kustannuksiin kunta osallistuu. Koska tilanne ns. omakustanteisessa koulumatkassa on tässä erilainen, pyrittiin neuvotteluteitse hakemaan vastaavaa ratkaisua myös tälle reitille. Syksyllä 2021 käytyjen neuvottelujen tuloksena Mika K. Niskasen edustaja on laatinut ja lähettänyt allekirjoitettavaksi Sonkajärven kunta ja Mika K. Niskanen Oy välisen Reittipohjaisen käyttöoikeussopimuksen nro 709369 sopimusmuutos /-lisäys -sopimuksen. Kyseessä on kuntien välinen liikenne, jolloin toimivalta liikenteen järjestämisestä kuuluu ELY-keskukselle. ELY-keskus on hyväksynyt kyseisen muutoksen. Asiasta on laadittu sopimukset lukuvuosille 2021–22 ja 2022–23.

Sopimus on käsittänyt ns. omakustanteisesti koulukuljetuksessa kuuluvia oppilaita, joiden koulumatkan pituus tai muu syy ei oikeuta varsinaiseen perusopetuslain mukaiseen koulukuljetusetuuteen. Sopimuksen myötä kyseiset oppilaat ovat kulkeneet ko. vuorolla ja liikennöitsijä on heistä laskuttanut kaksi kertaa vuodessa 25,00 e / oppilas. Kyseisen summan huoltajat ovat maksaneet kunnalle, jolloin kunnalle ei ole tullut kustannuksia tästä poikkeusjärjestelystä.

Mika K. Niskanen Oy on kuitenkin sähköpostilla 28.8.2023 ilmoittanut, ettei se aio kuljettaa oppilaita kyseisen sopimuksen mukaisella taksalla. Mikäli

kyseiset ei koulukuljetuksen piiriin kuuluvat lapset (5-9 lasta / nuorta alakouluikäisistä lukioon) kulkevat ko. linjalla peritään heiltä markkinahintainen lipun hinta tai laskutetaan kuntaa 10 000 / vuosi. Tulevana lukuvuonna oppilasmäärä kasvaa.

Erillisen sopimuksen tekeminen kyseisellä reitillä on vastoin sivistyslautakunnan tekemää linjausta, jossa todetaan, että ns. omakustanteisesta kuljetuksesta ei saa syntyä lisäkustannuksia eikä reittimuutoksia. Tämä johtaisi myös tilanteeseen, jossa nykyisten koulukuljetusreittien ulkopuolella tulisi tarve vastaaviin ratkaisuihin.

Yhtenäiskoulun ja lukion oppilaita ja opiskelijoita kulkee kouluun myös taajama-alueelta ja koulumatka saattaa tällöin olla jopa pidempi, kuin kyseisen reitin varrelta. Koulukuljetuksen hyödyntäminen ei ole heille mahdollista eikä heille järjestetä kuljetusta, vaikka matka olisi useita kilometrejä.

Talousarvioon on varattu määrärahat ainoastaan koulumatkan pituuden vuoksi koulukuljetukseen oikeutetuille järjestettävään kuljetukseen.

Hyvinvointikertomusten – ja raporttien tunnusluvuissa nousee huoli lasten ja nuorten terveydestä, ylipainosta ja liikunnallisuuden vähenemisestä, mitkä vaikuttavat merkittävästi jaksamiseen ja elämänhallintaan. Arkiliikunnan edistäminen koulumatkojen muodossa on asia, jota suositellaan valtakunnallisesti. Tämä puoltaa koulumatkojen itsenäistä suorittamista matkojen ollessa kuitenkin kohtuullisia.

Päätösesitys

Sivistystoimen esimies:
Sivistyslautakunta päättää, että Sonkajärven kunnan koulukuljetusperiaatteet pidetään ennallaan ns. omakustanteisten kuljetusten osalta. Erillisiä kustannuksia lisääviä sopimuksia ei tehdä.

Päätös

Sivistyslautakunta:
Sivistyslautakunta yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.
